

УНИВЕРСИТЕТ ПО ЗАСТРАХОВАНЕ И ФИНАНСИ

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Евгени Евгениев

**катедра „Бизнес администрация и маркетинг“, Университет по
застраховане и финанси**

Относно: представения от докторанта Юлияна Георгиева – Христова дисертационен труд на тема „Обучението на служители като способ за управление на оперативния риск и преодоляване на икономическите кризи в организациите“ за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.8. Икономика.

Съгласно Заповед № 321 / 24.07.2026 г. на Ректора на Университета по застраховане и финанси и решение на научното жури съм определен за рецензент по представения дисертационен труд.

Дисертационният труд е със заглавие **„ОБУЧЕНИЕТО НА СЛУЖИТЕЛИ КАТО СПОСОБ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОПЕРАТИВНИЯ РИСК И ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ КРИЗИ В ОРГАНИЗАЦИИТЕ“**.

Трудът е представен на български език. Научен ръководител на докторанта е проф. д-р Даниела Илиева.

1. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Представеният за становище изследователски труд третира въпросите на обучението на персонала в условията на оперативен риск и използването му като способ за преодоляване на икономическите кризи в отделните организации.

В условията на дигиталните преустройства съвременните организации все по-често са изправени пред необходимостта да управляват риска в условията на

непрекъсната, труднопрогнозируема и многопластова промяна. В този смисъл избраната тема е особено актуална.

В основата на своето изследване докторантът е заложил концепциите за организационно учене, учеща се организация, непрекъснато обучение и стратегическо управление на човешкия капитал, като за **обект** на своето изследване е избрал организациите, функциониращи в условията на динамична и кризисна икономическа среда, с акцент върху малките, средните и големите предприятия в България.

В контекста на темата на дисертационния труд докторантът правилно е формулирал като **предмет** на изследването ролята на обучението и развитието на персонала като средство за управление на оперативния риск, повишаване на адаптивността и изграждане на организационна устойчивост в условията на икономически кризи. В тази връзка основната цел, която е заложена в дисертационния труд, е да се изследва ролята на систематичното, целенасочено и стратегически интегрирано обучение на служителите като механизъм за управление на оперативния риск.

За постигането на заложената цел докторантът си е поставил осем основни задачи, а именно:

1. Да се анализират теоретичните концепции и модели за обучение и развитие на персонала в контекста на организационната устойчивост, оперативния риск и икономическите кризи.
2. Да се изясни същността на оперативния риск и неговото проявление в организациите в условията на икономическа нестабилност, с акцент върху човешкия фактор, вътрешните процеси и системните уязвимости.
3. Да се изследва въздействието на глобалната финансова криза от 2008–2009 г. и пандемията от COVID-19 върху оперативната устойчивост, управлението на човешкия капитал и обучителните практики в организациите.
4. Да се идентифицират основните фактори, затруднения и организационни дефицити, свързани с внедряването на обучителни програми в малки, средни и големи предприятия в България.

5. Да се анализират международни и локални практики за обучение и развитие на персонала, които допринасят за повишаване на адаптивността, ограничаване на оперативния риск и преодоляване на кризисни ситуации.

6. Да се проведе емпирично изследване сред представители на български предприятия и експерти с цел установяване на ролята на обучението като превантивен механизъм за управление на риска и повишаване на организационната устойчивост.

7. Да се оцени ефективността на обучителните програми по отношение на развитието на ключови компетенции, намаляването на човешките грешки, подобряването на вътрешната координация и способността за реакция при кризи.

8. Да се разработи модел за обучение на организационни екипи в малки, средни и големи предприятия, насочен към управление на оперативния риск, повишаване на адаптивността и изграждане на устойчивост в условията на икономически кризи.

Може да се отбележи, че формулираните задачи отговарят на поставената цел на дисертационния труд.

2. Познаване на проблема

Запознавайки се с дисертационния труд, добих впечатлението, че авторът познава в пълнота проблематиката, която изследва, и е влязъл в дълбочина при анализа и формулираните изводи.

3. Методика на изследването

Авторът е избрал да изгради методологията на изследването в дисертационния труд върху съчетаването на теоретичен, сравнителен, емпиричен и приложен изследователски подход, като по този начин цели да постигне цялостен и задълбочен анализ на връзката между обучението на служителите, управлението на оперативния риск и организационната устойчивост. Следва да посочим, че избраният подход е позволил на автора да постигне необходимата степен на пълнота на изследването.

4. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем от 296 страници. Работата е структурирана във въведение, четири глави, заключение и библиография.

Първа глава е озаглавена „ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧНИ ОСНОВИ НА ОРГАНИЗАЦИОННОТО ОБУЧЕНИЕ И УПРАВЛЕНИЕТО НА РИСКА“. В нея основно са разгледани въпросите за същността, класификацията и спецификите на оперативния риск в условия на криза, еволюцията на теориите за обучение и развитие на човешкия капитал и концепцията за „Учещата се организация“ като антикризисен механизъм. След задълбочения теоретико-исторически анализ авторът формулира два основни извода: че в икономики, в които знанието е доминиращ фактор, обучението е форма на капиталова инвестиция с мултипликативен ефект, като едновременно повишава продуктивността, скъсява кризисните спадове и ускорява възстановяването; и че устойчивите организации са учещи се организации, а устойчивите икономики са тези, в които микродинамиката на фирменото учене се превръща в двигател на иновации, конкурентоспособност и дългосрочен растеж.

Втора глава, озаглавена „ВЛИЯНИЕ НА ГЛОБАЛНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ КРИЗИ ВЪРХУ ОПЕРАТИВНАТА УСТОЙЧИВОСТ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ“, прави анализ на оперативните дефицити по време на финансови кризи, като разглежда въпросите на оперативния риск в контекста на съвременните икономически и организационни предизвикателства, **Error! Bookmark not defined.**, кризисния мениджмънт и ролята на мениджъра, екипната динамика в условия на криза (специално внимание е обърнато на конфликтите и стреса). Акцент е поставен върху обучението като инструмент за преодоляване на организационна и икономическа криза.

Глава трета е посветена на емпиричното изследване на възможностите на обучението като способ за управление на оперативния риск. Представени са методиката и дизайнът на изследването, като то е разделено на три етапа. В заключение са направени седем финални извода:

1. Обучението се утвърждава като стратегически ресурс с пряко въздействие върху устойчивостта, конкурентоспособността и способността на организациите да управляват кризи и оперативен риск.
2. Съществува пряка зависимост между степента на структурираност на обучителните процеси и ефективността на организационния отговор при динамични ситуации.

3. Налице е разминаване между високата осъзнатост за значението на обучението и реалното му стратегическо прилагане в организациите.
4. Обучението функционира като превантивен механизъм за намаляване на оперативния риск чрез повишаване на компетентността, адаптивността и качеството на вземаните решения.
5. Най-ефективните организации са тези, които интегрират обучението в ежедневната работа, обвързват го с бизнес целите и изграждат култура на непрекъснато учене.
6. Бъдещето на обучението е свързано с хибридни модели, които съчетават технологични решения (AI, дигитални платформи) с развитие на ключови човешки умения.
7. В българския контекст обучението придобива още по-голямо значение като инструмент за преодоляване на структурни дефицити в уменията и ускоряване на икономическата и технологична трансформация.

Направените изводи са ясни и добре формулирани и потвърждават основната изследователска теза на автора, че обучението в организацията представлява ключов механизъм за управление на оперативния риск и за повишаване на организационната устойчивост в условията на икономически кризи и динамична бизнес среда.

В **четвърта глава** е представен разработеният от автора модел за обучение на организационни екипи в малки, средни и големи предприятия.

Представеният от г-жа Юлияна Георгиева дисертационен труд съдържа съществени научни и научно-приложни резултати, по-важни от които са:

1. От научна гледна точка дисертационният труд изразява, систематизира и обосновава връзката между организационното обучение, човешкия фактор, оперативния риск и устойчивостта.
2. В практико-приложно отношение основният принос се състои в разработването на структуриран, адаптивен и измерим модел, който може да бъде използван като основа за организационна диагностика и планиране.

Всичко посочено дотук ми дава основания да приема, че дисертационният труд на докторанта Юлияна Георгиева – Христова съдържа необходимите научни и научно-

приложни резултати. Дисертационният труд показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания в съответната научна област и способности за самостоятелни научни изследвания.

5. Автореферат

Представеният автореферат е с обем от 39 печатни страници. Той успешно представя основните моменти от дисертационния труд, включително актуалността, обекта, предмета, тезата, работните хипотези, целта, задачите, методологията и ограничителната рамка на изследването. Авторефератът включва също съдържанието на дисертационния труд, синтезирано изложение на четирите глави, списък на научните и научно-приложните приноси, насоки за бъдещи изследвания, справка за авторските публикации. Считам, че авторефератът е изчерпателен и точно отразява съдържанието и приносите в дисертационния труд.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Видно от приложената наукометрична справка, както и от списъка с публикации и цитирания, е че минималните национални изисквания за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ са изпълнени в пълна степен.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основа на представения дисертационен труд на докторанта Юлияна Георгиева-Христова давам положителна оценка на труда и предлагам на уважаемото научно жури да вземе решение за присъждане на г-жа Юлияна Георгиева на образователната и научна степен „ДОКТОР“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3.8. Икономика.

Рецензент:

14.08.2026 г.

Проф. д.н. Евгени Евгениев